

DE BA

ZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland.”

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Jaar II: 1a, Blaagt de huzuin!

Vrijdag 21 Februari 1902.

Pagg. I: 4, Is het voor u liever wel de tijd/bat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post f 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika f 1.75. Voor Z.-Afrika f 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels f 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3/2 maal.

UITGEVER:

G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtfrij te adreſseeren aan den UITGEVER G. PH. ZALSMAN te KAMPEN. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan den REDACTEUR, dHr. C. MULDER te KAMPEN. — Binnenlandsche Ruilbladen, Inzenden Stukken en Werken ter recensie aan den HOOFDREDACTEUR, Dr. H. BAVINCK te KAMPEN. —

Officiële Kerkelijke Berichten enz.

THEOLOGISCHE SCHOOL.

Het College van Hoogleraren der Theol. School brengt ter kennis van de Kerken, dat, na gehouden ondezoek, 15 Febr. j.l. tot Candidaat in de Theologie bevorderd is de Student H. P. M. G. de Walle, wiens adres is te Koudum.

Namens het College vd,
M. NOORDTJII, Secr.

PLAATSELIJKE KERKEN.

SLEEUWIJK, 12 Febr. 1902. Gisteren werd alhier aan de gemeente afgekondigd, dat de Welcerv heer Ds Davelaar van Giesendam, het beroep van hier had aangenomen. Geve de Heere zijn goedkeuring op Z.Ews. genomen besluit, opdat het moge strekken tot eer zijns naams, en tot opbouw van zijne gemeente te dezer plaats.

Namens den Kerkeraad,
C. VERH-GEN, Scriba.

ONSTWEDDE, 16 Febr. 1902. Heien had alhier onder leiding van onzen geachten Consul, den Welcerv heer Ds W. Fokkens te Stadskanaal, de stemming plaats uit een te voren door den kerkeraad opgemaakt tweetal, tot het verkrijgen van een eigen Herder en Leeraar. Met groote meerderheid van stemmen werd gekozen, en daarna door den kerkeraad beroepen, de Welcerv heer Ds J. D. Heersink te Baambrugge, Prov. Utrecht. Bekrone de Heere deze onze pogingen met zijn onmisbaren zegen, is de wensch van kerkeraad en gemeente.

Namens den Kerkeraad,
F. B. HALM, Scriba.

TIENHOVEN, 16 Febr. 1902. Wij ontvingen van Ds H. Volten het voor ons verblijdend bericht, dat Z.Ew. onze roeping met volle vrijmoedigheid aannam.

Namens den Kerkeraad,
K. PIENEMAN, Scriba.

BIEZELINGE, 17 Febr. '02. Gisteren werd ons bekend gemaakt, dat onze geliefde Leeraar, Ds. N. G. Kerssens, een roeping heeft ontvangen van de kerk te Langenak. Geve de Heere hem wijsheid eene Hem welbehagelijke keuze te doen.

Namens den Kerkeraad,
JAC. ST. AL Pz., Scriba.

DORDRECHT A, Febr. 1902. Namens den Kerkeraad der Ger. kerk te Dordrecht A verzoekt ondergeteekende aan Predikanten, Ouders of Voogden dringend, zoo spoedig mogelijk de namen op te geven der jongelingen, die hier in g.r-nizoen komen, en tot onze Ger. kerk behooren, opdat ze dadelijk opgezocht kunnen worden. Een weinig te laat, kan veel te laat zijn.

Namens den Kerkeraad vd,
G. VETTEN, Scriba.
SINGEL 117.

CLASSEN.

Classis Alkmaar.

Vergadering op Donderdag 27 Febr. 1902 te Helder, aanvang 's morgens 9½ uur.

Op de Agenda komt voor, behalve gewone zaken: Herziening van het Regl. van Orde en het Visitatie-reglement.

Namens de Classis voornoemd,
J. W. WECHGELAER, Correspondent.

Classis Franeker.

De Classis Franeker heeft in hare vergadering van 13 Febr. peremptoir geëxamineerd den Eerw. heer R. N. Westerink, beroepen predikant te Lollum. Na ingewonnen advies van de brs. Deputaten ad Examina werd Z.Eerw. met alle stemmen toegelaten tot de bediening des Woords en de Sacramenten in de Geref. kerken.

A. DOORN, h. t. Scriba.

Classis Meppel.

De Classis geeft de Kerken door dezen kennis, dat op hare vergadering van den 18den Febr., na onderzoek, met alle stemmen voor de Geref. kerken is beroepbaar gesteld de Cand. R. Middelveld te Nijveen. Stelte de Heere genoemden broeder tot eenen rijken zegen.

Namens de Classis,
F. HAVERKATE, Praeses.
H. VAN DER VEEN, Scriba.

Ruinerwold,
18 Febr. 1902.

ONTVANGSTEN.

Ontvangsten voor hulpbehoevende Kerken in de Classis Appingedam.

Bierum	f 20.33	Spijk B	f 5.10
Delfzijl	- 22.08	Stedum	- 11.50
Garrelswier	- 9.17	Ten Post	- 18.97
Nieuwolda	- 4.23	Wagenborgen	- 3.40
Overscheld	- 3.99	Westerindien	- 4.71
Schildwolde	- 7.30	Woldendorp	- 1.62
Siddeburen	- 4.57	't Zandt	- 11.63
Spijk A	- 22.00		

Garrelswier, 18 Febr. 1902.

Voor de Inw. Zending in den Z. o. h. van Friesland.

Van de Ger. gem. te Bolsward	f 15.00
Gevonden in de collecte te Andijk	- 4.97

Ger. Jongel.-Ver. te Harlingen

P. A. SMILDE, Penn.

Heerenveen, 17 Febr. 1902.

In- en Uitw. Zending der Prov. Overijssel.

Van N. N. uit Amsterdam f 1.50, welke aan den penningsmeester, den heer W. J. Kolkert te Deventer, zijn afgedragen.

Deventer, 17-2-'02.

Voor de Inw. Zending en Bijbel-coportage in Noord-Brabant en Limburg.

Met hartelijken dank ontvangen:

Van de Zendingenveren. Bolsward A	f 10.00
Van de Jongelingsveren. te Heerenveen	- 3.00
Van de Jongel.-ver. „Martha” te Stedum	- 5.00
Van de Jongel.-ver. te Harlingen	- 2.50
Gevonden i/h. kerkzake te Gasselter-Nijveen, 2 giften à f 5	- 10.00
Gedeelte v/d. collecte Haarlemmermeer O/Z.	- 3.00
Uit eene collecte Geref. k. Oldebroek	- 3.02
Gevonden i/d. collecte te Andijk	- 4.97
Van N. N. te Breda	- 1.00
Door Ds W. Kapteijn te Breda	- 1.00
Van de Jongel.-ver. te Uithuizen	- 5.00
Jaartijdsche bijdragen Uit Middelburg: J. M. f 1, B. P. f 1, W. d. R. f 1, C. d. N. f 1, Joh. G. f 1, L. S. f 1, F. J. v. D. f 1, Geref. k. Middelburg A f 3, Middelburg B f 3.	
Uit Sleuwwijk: A. v. 't S. f 1, G. v. 't S. f 1, T. O. f 1, C. V. f 0.50, J. V. f 0.50, J. v. A. f 0.50.	
Per post geind: Geref. k. Alblasdendam f 5, Ambt-Vollenhove f 2, Andijk f 2, Appingedam f 5, Arnhem A f 3, Arum f 2, Assen f 5, Baarn f 2, Balloo f 3, Bierum f 2, Blijde f 2, Bodegraven f 3, Bolnes f 2, Boxum f 2, Brunisse f 3, Burum f 5, Dedemsvaart f 4, Delft f 5, Diever f 2, Dokkum A f 2, Dwingeloo f 2, Ee bij Dokkum f 2.50, Engwierum f 2.	

(Wordt vervolgd.)
Particulieren: J. W. Ch. f 1, H. B. f 2, Bar. v. H. f 2, Jonkv. M. B. f 1, Mevr. Wed. F. f 2, Ds. B. v. S. f 2, allen te Amsterdam; L. J. S. te Bleiswijk f 1, Ds. C. L. te Bolnes f 1, M. v. V. te Breda f 2, J. M. te Breskens f 2, Ds. A. B. te Bunnik f 1, Ds. A. H. N. te Burum f 1, Mevr. du M. v. V. te Driebergen f 10 (Wordt vervolgd).

Verbetering. In de vorige opgave stonden vermeld jaarl. bijdragen uit Zeeuwsche huizen, dit moest zijn Zeeuwsche. Moge thans als aanbeveling volstaan, dat de behoefte naar de verknoging der Waarheid nog even groot is en we nog niet bij machte zijn er aan te voldoen door b. v. ook te Maastrecht een Zendingenpost te openen.

Namens Deputaten,
J. C. C. VOIGT, Penningsm.

Raamsdonk, 17 Febr. 1902.

THEOLOGISCHE SCHOOL.

Collecten.

's-Gravensande	f 13.58	Bierum	f 18.25
Bolsward A	- 13.50	Delfzijl	- 22.25

Exmorra en Allinga- wier	- 3.77	Garrelswier	- 11.90
Gast en Ferwoude	- 3.74	Nieuwolda	- 6.45
Idseghuizen en Piasm	- 4.22	't Schild	- 3.89
Kubard	- 3.18	Schildwolde	- 6.10
Oosterend c. a.	- 7.10	Siddeburen	- 5.10
Pingium c. a.	- 2.80	Spijk A	- 29.00
Schellens c. a.	- 1.89	Stedum	- 12.13
Schraard	- 3.63	Wagenborgen	- 3.22
Tjerkwerd	- 2.45	Westerindien	- 4.55
Witmarsum	- 3.50	Woldendorp	- 1.70
Wommels	- 7.07	Ten Post	- 15.83
Wons	- 3.34	Zuid-Beijerland	- 5.00
Appingedam	- 17.17	Ouddorp	- 1.36
		Rozenburg	- 3.37

Contributies en Giften.

Door dhr. E. v. d. Veen, de contrib. van T. Booy te Hoo-
geveen f 1.

De Penningmeester
van de Theologische School,

Zwolle, 15 Febr. 1902.

DR. H. FRANSSEN.

Voor de Zending o. Heid. & Moh.

Door den uitgever van „Het Mosterdzaad” „door
R. H. Lanting, v/d. Ger. Zondagsch. te Nieuwen-
dam” f 6.75
Door Da. Sijpkens, gev. in de kerkcoll. te Delfzijl - 1.00
Doersborgh, B. DE MOEN
17 Febr. 1902. Quaeſtor.

Voor de Zending op Soemba.

Haulerwijk coll.	f 3.33	Woldendorp coll.	f 2.85
Dwingelo	- 10.00	Eumatil	- 28.37
Ds. Woldinga te Ten post, uit de Zend.-bus der Jongel.-Ver.	- 4.00		
P. Dijksterhuis te Hoogkerk, uit de Zend.-bus der Jongel.-Ver.	- 3.35		
W. Jager te Winschoten, gev. in de coll.	- 9.95		
H. Knot te Middelstum, van de Cents-ver. der Jongel.-Ver. „Timothéus”	- 110.00		
H. Veltman te Marum, van de Zendingenver.	- 7.12		
Ds. Scholten te Zuidhorn, gev. in de coll.	- 1.00		
Van de Jongel.-Ver. te Uithuizen	- 30.00		
Mej. H. Ufkes te Winschoten, coll. Jaarl. der Jongel.-Ver. „Tabitha”	- 9.25		
Mej. H. Ufkes te Winschoten, uit het Zend.-busje der Jongel.-Ver. „Tabitha”	- 5.30		
Ds. Breukelaar te Hasselt, gev. in de coll.	- 3.30		
Ds. Krohne te Zoutkamp, coll. Jaarl. Jongel.- en Jongel.-Veren.	- 8.25		

J. DUURSEMA, Quaeſtor.

Uithuizen, 17 Febr. '02.

ONMIDDELLIJKE WEDER-
GEBORTE.

XXXIV.

Indien wij bij het Woord denken aan den Zone Gods, of ook aan de kracht, die van God bij al zijne werken uitgaat, dan komt er niet maar eene zedelijke, aanradende, doch eene scheppende, onwiderstandelijke werking aan toe.

Maar de H. Schrift spreekt van het Woord ook nog in een derden zin, en verstaat er dan onder het woord der Wet en des Evangelies, waardoor God tot menschen spreekt, zijn wil hun bekend maakt en hen uitnodigt, om aan dien wil te gehoorzamen. Dit woord richt zich tot allen, die leven onder de bedeeeling van het verbond der genade en komt tot hen in den weg der zoogenaamde uitwendige roeping, hetzij dit woord door hen gelezen of aangehoord, in de Schrift zelve of in eenig ander boek en tractaat tot hunne kennis gebracht wordt.

Wanneer wij nu het woord in dezen zin nemen, spreekt het vanzelf, dat er evenals aan de genademiddelen in het algemeen, slechts eene zedelijke, noodigende, vermanende, radende kracht aan toegekend kan worden. Dit laat zich reeds afleiden uit de betekenis en de kracht, welke de menschenlijke taal, in het generaal

genomen, bezit. Het woord toch, dat wij spreken of schrijven, is niets anders dan eene verbinding van letterklanken of letterteekens, die op zichzelf slechts fysica verschijnselen zijn en hoegenaamd geen dragers zijn van de zaken, die erdoor voorgesteld worden. In de letterklanken of letterteekens als zoodanig ligt volstrekt niet de geestelijke kracht opgesloten, welke in staat is, om in het bewustzijn van een ander kennis te verwekken van die voorwerpen, gedachten of gebeurtenissen, welke door die klanken of teekens worden aangeduid. Want indien dit wel het geval ware, indien de betekende zaak en het teeken in het gesproken of geschreven woord zoo vereenigd waren, dat de zaak door het teeken zelf werd medegedeeld, dan zou het woord altijd aan iemand kennis bijbrengen, ook al was het een woord, dat in eene vreemde taal gesproken werd. Het woord, dat in letterklanken gehoord of in letterteekens gezien wordt, is dus op zichzelf niets dan een teeken, dat bij een ander de gedachte opwekt aan de zaak, die erdoor aangeduid wordt. Het woord onderstelt daarom bij dien, tot wien het zich richt, bewustzijn en werkt dan op dat bewustzijn slechts op zedelijke wijze in; de klank vader doet het kind denken aan den persoon, die erdoor te kennen gegeven

wordt, en die langzamerhand voor zijn bewustzijn zich met dien klank heeft verbonden en als het ware vereenzelvigd.

Want, ofschoon het woord als klank of teeken tot de betekende zaak slechts in zeker contractueel verband staat, is dat verband toch aan de andere zijde zeer innig en nauw.

Wel hebben in de achttiende en ook nog wel in de negentiende eeuw vele geleerden gemeend, dat het verband tusschen het woord en de gedachte zuiver toevallig en willekeurig was. Maar dat gevoelen is toch zeker onhoudbaar. Evenmin als de maatschappij en de staat door eene vrije wiltsdaad uit een zoogenaamd sociaal verdrag is ontstaan, evenmin berust de taal op eene afspraak, die de menschen in vroeger tijd eens met elkander gemaakt hebben.

Terecht kwam Bilderdijk tegen dit Pelagianisme op taalgebied in verzet. Gelijk God zijne deugden en volmaaktheden in het geschapene tot openbaring brengt, zoo drukt ook de menschenlijke geest zich af in al zijne werken, bovenal in zijne woorden. En gelijk heel de natuur een beeld en gelijkenis is van onzienlijke, geestelijke dingen, zoo is ook de taal in heel haar rijkdom afspiegeling en openbaring van 's menschen geest, atdruk van zijne ziel, uitvloeisel van zijn wezen.

Zelfs sloeg Bilderdijk daarbij tot een ander uiterste over. Er was naar zijne meening in de taal niets toevalligs; elke klank, iedere letter, elk woord had zijne bepaalde kracht en betekenis, moest die hebben en kon geen andere hebben. Ook dit zou nog niet geheel onjuist zijn geweest, als Bilderdijk dit bedoeld had in historichen zin. Maar de afleiding, welke hij van de woorden gaf, droeg geen geschiedkundig maar een wijsgeerig karakter en leidde daarom dikwerf tot grove willekeur.

Dat iedere letter en elk woord zijn eigen, noodzakelijke betekenis heeft, zou waarschijnlijk het geval zijn, wanneer er eene taal bestond, die volkomen normaal, dat is zonder den invloed der zonde zich ontwikkeld had. Maar dit is op geen enkele taal, die onder menschen gesproken wordt, toepasselijk. Naam en wezen beantwoorden niet meer aan elkaar. Teeken en betekende zaak zijn menigmaal in een verband getreden, dat volstrekt niet door de natuur der dingen gelegd is en daarom ook niet noodzakelijk kon heeten.

Daaruit volgt echter geenszins, dat dat verband willekeurig en toevallig is, dat het op een verdrag en eene afspraak berust. Want dat verband is in de eerste plaats historisch gelegd, het is niet gemaakt en afgesproken en berust niet op mensche-

lijken wil, maar het is geworden en gegroeid; het is niet mechanisch maar organisch ontstaan. En daarom bestaat er in de tweede plaats een zeker geheimzinnig, verborgen verband tusschen; want de geschiedenis is Gods werk. Hij regeert en bestuurt alle dingen. Onder de leiding zijner voorzienigheid zijn ook de talen ontstaan, heeft ook de ontwikkeling der talen plaats gegrepen, en is er tusschen woord en gedachte eene vereeniging tot stand gekomen, die haar grondslag vindt in het besef van ieder mensch. Er is, om maar één voorbeeld te noemen, schijnbaar niets willekeuriger en toevalliger, dan de naam, dien wij dragen. De persoonsnamen hebben doorgaans al hun zin en betekenis verloren. Zij zijn niets dan onverstaanbare klanken geworden, wier oorspronkelijke betekenis zelden meer op te sporen is en bijna nooit meer gevoeld wordt. En toch is er tusschen den persoon en den naam, dien hij draagt, zulk een innig verband, dat de persoon in dien naam beleedigd en onteerd kan worden. Aan den naam hangt zijn waarde en zijn eere. Niemand vindt het aangenaam, als zijn naam verkeerd geschreven of uitgesproken wordt.

Dat verband tusschen woord en gedachte, tusschen teeken en zaak, vindt zijn grondslag, zijne vastig-

heid, zijn voortdurend bestand in het besef van den redelijken, denkenden mensch. Dat besef wordt in hem gewekt en gekweekt van zijne prille jeugd af aan. Het wordt versterkt door de omgeving, waarin hij leeft, door het volk, waarvan hij een deel uitmaakt, door de historie, waaronder hij opgegroeid is. Alle woord en taal onderstelt dus een zeker besef, een flauw bewustzijn, dat allengs door die taal zelve ontwikkeld en verhelderd wordt. Eene vreemde taal spreekt niet tot ons bewustzijn; het zijn klanken, die wij niet verstaan en die ons niet opleiden kunnen tot de zaken, die erdoor aangeduid worden. Het woord onderstelt, dat wij tot op zekere hoogte hooren en verstaan kunnen. Het heeft invloed op ons, doordat het ons heenwijst naar en denken doet aan de zaak, die er door beteekend wordt. Het werkt op zedelijke wijze. Er komt geen scheppende, maar eene zedelijke werking aan toe.

Dit alles geldt ook ten opzichte van het woord Gods, dat in de uitwendige roeping door Wet en Evangelie tot ons komt. Want wel is het een woord Gods, en dus krachtig en levend, maar het is toch ingegaan in onze menselijke taal, het heeft den vorm, de natuur, de gestalte van het menselijk woord aangenomen en is ons in alles gelijk geworden, uitgenomen de dwaling en leugen, die in onze taal is ingeslopen. Gelijk het Woord, dat is de Logos, in Christus de waarachtige menselijke natuur heeft aangenomen, zoo is ook het woord van Gods wil in Wet en Evangelie vleesch geworden in onze menselijke taal en daarom ook aan de wetten en regelen der taal onderworpen.

Omdat de Gereformeerden dit beseften, zeiden zij ook, dat de uitwendige roeping niet genoegzaam en niet krachtig was. Want de uitwendige roeping was alleen eene roeping door het woord en kon dus slechts eene zedelijke, radende werking uitoefenen. Hierin dachten zij met de Remonstranten eenstemmig. Maar terwijl dezen nu meenden, dat zulk eene zedelijke aanrading voldoende was, leerden de Gereformeerden op grond van Gods Woord, dat er eene krachtigere, onverwiltelijke, rechtstreeksche werking des Heiligen Geestes bij moest komen, indien de uitwendige roeping zou worden opgevolgd en gehoorzaamd.

En voorts leidden zij uit deze zedelijke werking der uitwendige roeping terecht af, dat niemand haar *zaligmakend* hooren kan, tenzij hij, niet in tijd maar in orde, tevoren zij wedergeboren uit water en Geest. Het *zaligmakend* hooren van het Woord Gods onderstelt de wedergeboorte. Want niemand kan tot Christus komen, tenzij de Vader hem trekke. En een iegelijk, die het van den Vader gehoord en geleerd heeft, die komt tot Christus.

BAVINCK.

DE LIEFDE GODS.

De ook hier te lande bekende Hoogleraar, Dr. Geerhardus Vos, te Princeton in Amerika, opende ten vorigen jare de lessen aan de Theologische School aldaar met eene rede over de *Schriftuurlijke leer van de Liefde Gods*, welke hij liet opnemen in de *Jamarij-aflevering* van de „Presbyterian and Reformed Review.“ De behandeling van dit onderwerp had tweeërlei oorzaak.

Ten eerste wordt in de hedendaagsche theologie de liefde Gods zoo eenzijdig op den voorgrond gesteld, dat daarbij alle andere deugden Gods in de schaduw komen te staan of zelfs geheel en al ontkend en bestreden worden.

Deze verandering in de leer der eigenschappen hangt saam met de voluntaristische richting in de wijsbegeerte en in de meeningen van den dag. Toen in vroeger tijd het primaat aan het verstand werd toegekend, stelde men er ook belang in, om eene zoo zuiver mogelijke kennis deelachtig te worden van Gods deugden en volmaaktheden. God te kennen in het aangezicht van Christus, werd een bestanddeel van het geloof, een noodzakelijk moment in de religie geacht.

Maar sedert het agnosticisme, de leer van de onkenbaarheid Gods en van de beperktheid van het menselijk kenver-

mogen is opgekomen, heeft de theologie zich veelszins naar deze wijsbegeerte geschoot en alle zoogenoemde metaphysica uit den godsdienst verbannen.

In vroeger tijd zamelde men zorgvuldig uit natuur en Schrift alles bijeen, wat God van zichzelf, van zijne namen en deugden had geopenbaard. Maar thans won meer en meer de gedachte veld, dat God alleen zooveel van zichzelf aan den mensch kan openbaren, als deze in zijn ziel kan ervaren en genieten.

Zoo kwamen alle eigenschappen Gods op den achtergrond te staan, of werden ze hoogstens beschouwd als wijzigingen van de liefde Gods. En die liefde werd het eenig kenbare van Gods wezen en dus, voorzover ons aangaat, de eenige inhoud van dat wezen. En tengevolge daarvan werd de gansche leer der dogmatiek gewijzigd. Christus werd een profeet, die in zijn leven en sterven Gods liefde had geopenbaard. Het koninkrijk Gods werd de kring van hen, die de gedachte, den waan, dat God toornde vanwege de zonde, hadden afgelegd en tot het inzicht waren gekomen, dat God liefde was. Gerechtigheid en voldoening vielen weg, de zonde werd onkunde, de straf was eene inbeelding, vroeger of later komen alle menschen tot erkenning, dat God liefde is, en worden zij dus allen de zaligheid deelachtig.

Dat is de nieuwe opvatting van het wezen des Christendoms, die inzonderheid door Ritschl werd voorgestaan en daarna vooral door Harnack in eene reeks van voorlezingen ontwikkeld werd.

De kerken in verschillende landen komen hoe langer hoe meer onder invloed van die in den vorm wel nieuwe, maar in den grond der zaak reeds meermalen voorgedragen beschouwing des Christendoms.

Voor al is dat merkbaar in de kerken in Engeland en Amerika. Daar ontbreekt het al te zeer aan het vermogen, om deze nieuwe richting in de theologie te weerstaan. Zelfs is de akker in menigerlei opzicht voor de ontvangst van dit zaad toebereid, en was men reeds jaren lang geneigd, om de belijdenis over de gerechtigheid Gods, over de voldoening, over de particuliere genade, over de uitverkiezing aan een gevaarlijke herziening te onderwerpen.

Daartegen komt Prof. Vos in verzet. En dat is de tweede reden, waarom hij de Schrift laat spreken over de leer van de liefde Gods.

Want de Schrift leert heel iets anders over die liefde, dan wat er tegenwoordig op kansen en katheder over verkondigd wordt.

Wel is er geen boek, dat over die liefde Gods zoo rijk en zoo heerlijk spreekt. Zij komt schier voor op iedere bladzijde van Oud- en Nieuw-Testament. Zij begint met de opzoekende liefde, die Adam terugroept na zijne ongehoorzaamheid. Zij geeft zich gestalte in het verbond der genade. Zij betoont zich in een rijkdom van deugden, van genade en barmhartigheid, van ontferming en mededogen, van gunst en lankmoedigheid; en zij bereikt haar toppunt in Christus, in wien God de wereld heeft liefgehad en met zichzelf heeft verzoend.

Maar deze liefde doet aan het recht en de gerechtigheid Gods niet te kort. Zij laat in het Goddelijk wezen ook den toorn en de gramschap over alle ongerechtigheid der menschen bestaan. Zij heeft de straf niet op en loochent de vergelding in dit en in het toekomstige leven niet.

En daarom is juist die liefde zoo rijk van inhoud. Zij heeft volgens de Schrift wel de wereld als organisme, maar toch niet ieder mensch doch alleen de uitverkorenen tot voorwerp. Zij is volkomen vrij, onafhankelijk, soeverein, niet door iets in den mensch veroorzaakt, maar alleen uit God en door God en tot God en daarom onveranderlijk, onvergankelijk, eeuwig.

Gods goedheid breidt zich wel tot alle schepselen uit. Hij regent over rechtvaardigen en onrechtvaardigen en laat zijne zoon opgaan over boozen en goeden.

Maar voorwerp zijner liefde zijn naar de Schrift zijne kinderen alleen, die Hij te voren gekend en verordeneerd heeft, den beelde zijns Zoons gelijkvormig te zijn, en die Hij in den tijd geroepen heeft uit de duisternis tot zijn wonderbaar licht.

En zij hebben Hem lief, omdat Hij hen eerst liefgehad heeft.

De innigheid, de teederheid, de rijkdom en volheid van Gods liefde hangt met haar verkiezend karakter saam, en vloeit, hiervan losgemaakt, in de algemeene goedheid weg, die alle schepselen tot voorwerp heeft.

BAVINCK.

HET GEESTELIJK LEVEN.

XII.

LIEFDE TOT DE WET.

Sedert het feit der Wetgeving op Sinaï uit zich het geestelijk leven bij Israëls vromen als liefde tot Jehova's Wet.

Reeds als bewijs van een tusschen Jehova en Israël bestaand verbond is de Wet aan den vromen zoon van Abra-

ham dierbaar. De Wet toch onderstelt een verbond. Dit leert reeds de orde der aardsche dingen; wetten geeft men slechts aan hen, die men aan zich verbonden heeft, om hunne verhouding tot ons overeenkomstig het recht vast te maken. Een koning zet alleen zijne onderzaten, een vader alleen zijne kinderen, een heer alleen zijne knechten onder wetten; den vreemde daarentegen geeft men geen gebod. Waar God alle gemeenschap met het schepsel heeft afgebroken, zendt Hij wel den vloek, maar stelt Hij geen eisch meer; in de hel kondigt Hij geene wetten af. De Wet komt eerst met het verbond, en volgt slechts het verbond; het gebod, om het leven des menschen hoog te achten en zijn bloed te wreken, onderstelt het verbond met Noach en alle schepsel, en de Sinaïtische Wet heeft tot achtergrond het met de Patriarchen gesloten verbond der genade. Daaruit verklaart zich, dat God de Wet niet aan de Heidenen gaf; deze toch liet Hij tijdens de oude bedeeeling in hunne wegen wandelen, en gaf Hij over aan het goedgevoelen van hun hart. Aan hen wilde Hij vooralsnog zichzelf niet geven, en bewees Hij de eere niet van Hem te mogen dienen; daarom riep Hij ze ook niet tot bekeering, zelfs dan niet, als Hij een Jona tot hen zendt. Daarom is de Wet Israëls roem; in Israël zingen zij: Hij maakt Jacob zijne woorden bekend, Israël zijne inzettingen en zijne rechten; alzoo heeft Hij geen volk gedaan, en zijne rechten kennen zij niet. Ps. 147: 19, 20.

Hieruit volgt, dat de Wet den bondgenoot uitsluitend verbi dt tot de plichten, die uit het karakter van het verbond voortvloeien. Zij beweegt zich niet, gelijk een handboek der zedeleer, op afgetrokken gebied; 't is hare bedoeling niet om te omschrijven, wat het schepsel, afgedacht van het verbond, Gods schuld is. Veeleer staat zij op historischen bodem; zij sluit zich aan het geschiedkundig verschijnsel der verbondmaking aan, en leidt den bondsplicht af uit het gesloten verbond zelf. Vandaar wordt de eisch, dien zij stelt, beide naar inhoud en naar omvang, door zijn inhoud en omvang van het verbond bepaald. De Wet rekent met wat God in het verbond toezegt, en eischt wel niet minder, maar ook niet meer, dan Hij geeft. Daardoor staat de eisch der Wet in sommige opzichten beneden dien, welken God den zijnen onder de bedeeeling des Geestes stelt, ja, zelfs beneden wat Hij, in den tijd vóór de Wet, nu en dan van de zijnen wilde. Hij eischt van Israël niet, wat Hij van Abraham wilde, het offer van den eenigen zoon, of het leven der vreemdelingschap op aarde; Hij roept Israël niet, gelijk ons, tot het gebod voor, en de prediking tot alle volken der aarde, of tot eene liefde, die uit de windselen van het besef der nationale gemeenschap vrijgemaakt, in den broeder uitsluitend den discipel bemint. In alles rekent de Wet met de grenzen, die het Oude Verbond aan den bondgenoot stelde. Men doet haar echter onrecht aan door te beweren, dat het Nieuwe Testament ons eene hoogere zedeleer geeft dan het Oude; deze laatste is wel breder en omvangrijker, maar hooger niet. De Wet bevat alle beginselen, die het Nieuwe Testament ontwikkelt, maar werkt ze slechts in zoover uit, als de bedeeeling der tijden dit toelaat.

De eischen der Wet sluiten zich allernaast aan wat God voor Israël is en deed. Voorop stelt zij, dat Jehova zich dit volk ten God gaf, en het uit het slavenhuis vrij maakte, opdat het Hem alleen dienen zou. Hierop rust het gebod, met hetwelk alle andere staan of vallen, dat om God boven alles lief te hebben, en den naaste in Hem, en deze liefde te betoonen in gehoorzaamheid aan al zijne geboden. Maar Hij, die zich Israël tot een God gaf, is heilig; vandaar stelt de Wet den Israëlieten den eisch, dat hij ook heilig zij. De Heilige toch kan zich alleen met het heilige verbinden. Ook is God de Rechtvaardige, degene, die het recht liefheeft, en waar de mensch dit krenkt, op diens kosten het herstelt en den verongelijkte aan zijn recht helpt. Daarom wil de Wet, dat elk recht zij in al zijn doen. En wijl eindelijk Jehova zijn God is, eischt de Wet, dat het Hem eere, door Hem zijner waardig te dienen, en op Hem alleen te betrouwen.

De vrome des Ouden Verbonds nu heeft de Wet niet alleen lief, omdat zij een teeken des verbonds is, maar ook ja vooral om haren inhoud. De Wet drukt uit, wat hij wil. Almoet hij met Paulus klagen, dat hij niet kan, wat hij wil, zoo kan hij het dezen toch zeggen: ik heb een vermaak in de Wet Gods naar den inwendigen mensch.

Om onder Israëls vromen een man te vinden, die tot voorbeeld dienen kan van liefde tot de Wet, behoeven wij niet verder te gaan dan tot den dichter van den 119en Psalm. Wij zouden dezen Psalm den Lof der Wet kunnen heeten. Mag de dichter onder de Wet, wier lof hij bezingt, ook al meer ver-

staan dan het stel geboden in de vijf boeken van Mozes, en onder haren naam heel de Godsopenbaring des Ouden Verbonds verstaan, toch blijkt duidelijk, dat hij ook het gebod in den engeren zin des woords in zijn gezichtskring opneemt. Vol is hij van verlangen om de Wet te verstaan; telkens herhaalt hij beden als deze: leer mij uwe inzettingen. Zijne oogen zijn hem niet helder genoeg; hij ziet de letter wel, maar begeert tot den geest door te dringen; daarom smeekt hij: ontdek mijne oogen, dat ik aanschouwe de wonderen uwer Wet! God verberge zijne geboden voor hem niet; zoo bidt hij — men kan er uit zien, dat hij het als eene gepade aanmerkt, de Wet te mogen verstaan, als iets, dat God hem niet schuld is, maar met het oog op zijne afdoelingen rechtmatig kan onthouden. Er zit drang achter zijn gebod; want hij heeft Gods Wet lief; hare geboden zijn hem liever dan duizenden van goud en zilver; zij zijn hem zoeter dan honig. Hoe zou hij dan niet begeeren ze te verstaan? Wat is hij zonder Gods Woord? Een wandelaar in duisternis; dat Woord toch is een lamp voor zijn voet en een licht op zijn pad, zijn raadsman in verlegenheid. Hoe meer Hij de Wet beziet, des te wonderlijker wordt zij hem; aan alle volmaaktheid heeft hij grenzen gezien, maar hier kan zijn oog de wijde der volmaaktheid niet omvatten; in grenzenloze ruimten verliest het zich. Van zijne liefde tot de Wet kan zijne binnenkamer getuigen. Zeven malen des daags toch looft hij de rechten van Gods gerechtigheid; zelfs in den nacht is hij der Wet gedachtig: staat hij niet te middernacht op om haren lof te verkondigen? Om dezer liefde wil heeft hij veel moeten lijden. Maar zelfs voor het aangezicht van vorsten schaamde hij zich Gods getuigenissen niet; spot noch vervolging deden hem van de Wet wijken; hoewel zijne trouw aan haar zijn leven in gevaar brengt, kleefte hij aan hare getuigenissen vast. Bijna was het met hem gedaan; toch vergat hij Gods geboden niet. Gods geboden sterkten hem onder zijne vele verdrukkingen; zij werden hem tot gezangen in het land zijner vreemdelingschappen; zonder hen ware hij reeds lang in zijn druk vergaan. Ook is het hem goed verdrukt te zijn geweest; eer hij toch verdrukt werd, dwaalde hij; nu echter onderhoudt hij Gods geboden. Waarlijk, 't is hem niet genoeg de Wet te begrijpen en te bewonderen, hij begeert haar te betrachten, en is er lijden noodig om zijn voet vast te maken in Jehova's wegen, hij heeft er het lijden voor over. Getuigen kan hij, dat hij niet met tragen tred, maar als een, die haast heeft, zijne voeten tot het pad Gods geboden heeft gericht. Met eede zelfs heeft hij zich verbonden om ze te houden. Waterbeken vlieten uit zijne oogen, omdat hij Gods Wet door menschen om hem heen vertreden ziet; hoe zou hij zelf dan kunnen wandelen op de paden der ongerechtigheid? De Wet te volbrengen, ziedaar zijn hoogste oogmerk. Waarom vraagt hij redding uit den nood en verlenging des levens? 't Is om God te kunnen verheerlijken door gehoorzaamheid aan zijne inzettingen. Daarom legt hij geloften af: ik zal uwe bevelen overdenken, er mij in verlustigen, ze met mijne lippen vertellen, in uwe inzettingen wandelen, o God! als gij mij uit mijn benauwdheid verlost, en mijn hart in de ruimte gezet zult hebben. Maar hij weet ook, dat hij niet kan, zooals hij wil. Vandaar zijne bede: Och! dat mijne wegen gericht werden om uwe getuigenissen te onderhouden! Laat mijn hart oprecht zijn tot uwe inzettingen, opdat ik niet beschaamd worde. De vrome des Ouden Verbonds toch weet het even goed als wij, dat onze vrucht niet uit ons gevonden wordt, maar uit den Heere, Hoz. 14: 9.

VAN ANDEL.

AAN EEN JEUGDIGEN

AMBTGENOOT.

AMSTERDAM.

Waarde Broeder,

„Het heeft den Heere behaagt het kindeje ons den . . . geschenken, weder tot zich te nemen.“

Deze vorm van adverteeren wordt nog al eens gebruikt door ouders, wien het droevig lot treft, dat zij maar enkele dagen, of maanden, in het bezit van een kind zich verheugen mogen.

Somtijds gebeurt het nog, dat daar aanmerking op gemaakt wordt en een onderzoek wordt ingesteld naar de gronden, waarop de ouders verklaren, dat de Heere hun kindeje „tot zich genomen heeft.“

Niet altijd heeft dat onderzoek een bevredigend afloop. Soms verkeeren de onderzoekers zelf in het duister, en weten ze zelf niet, op welke gronden geloovige ouders aan de zaligheid hunner jonggestorven kinderen niet mogen twifelen. Soms weten de ouders het

ook niet recht, volgen de sleur, of zeggen het zoo, omdat zij altijd gehoord hebben, dat het zoo is.

Dat geeft dan niet zelden een heel geharrewar. dat de smart der arme ouders vergroot, vooral wanneer zij door de twijfelaars ook aan 't twifelen gebracht worden, en de gedachte hen overmeestert: als mijn kind nu eens eeuwig verlo en is!

Als men een poosje geleefd, onder het vrome volk geleefd en in het kerkelijk leven meeleefd heeft, krijgt men zoo den indruk, dat de menschen, in het wezen, toch weinig veranderen. Er moge verschil in graad en trap, in vorm en gedaante zijn, maar dezelfde kwesties keeren, zij 't ook onder andere omstandigheden, en onder andere namen en vormen, terug.

De onderstelling van de zaligheid der jonggestorven kinderen is altijd een stuk geweest dat, in Gereformeerde kringen, druk besproken werd.

Ik zelf heb ik in kringen verkeerd, waar men, uitgaande van het Schriftwoord: de geheele wereld ligt verdoemd, voor God, aan niemands zaligheid geloofde, of men moest daar subjectieve gronden voor hebben.

Dit gold zoo wel voor volwassenen als voor kinderen.

Een volwassene moest een „leesbare brief van Christus zijn, of op het sterfbed nog „tot ruimte“ zijn gekomen. Was dit een of ander niet aanwezig, dan werd er gezegd: het kan ver gaan met de gemeene gaven, de duivel heeft er ook velen bekeerd, er zullen velen zijn, die zoeken in te gaan en niet kunnen. De gematigden vergevoelden zich met de opmerking, dat er een sluier over hing. De geavanceerden durfden echter beweren, dat het ons niet toekwam de dooden te oordeelen, dat er velen in den hemel zullen zijn, die wij er niet verwachtten, en ook wel zouden ontbreken, die wij er stellig dachten te vinden; dat ieder maar voor zichzelf nal toe te zien, dat de Heere Jezus de vraag: of er velen zullen zalig worden, beantwoord had met de vermaning: strijd gij om in te gaan, en dat de beslissing niet zou gaan naar menscheelk oordeel, maar naar het Woord des Heeren: Wie den naam des Heeren zal aanroepen, zal zalig worden.

En zoo ging het ook inzake de zaligheid der jonggestorven kinderen.

Uitgaande van de stelling, dat zij allen, in Adam, de verdoemenis onderworpen zijn, twijfelde men aan hunne zaligheid, tenzij men „er iets voor had.“ Een bijzonder hartelijk gevoelsvol gebod, waarbij men veel „opening“ had voor den troon der genade, vele en aanhoudende werkzaamheden des geloofs, en voornamelijk eene bijzondere, persoonlijke belofte Gods, die met kracht op de ziel was gevallen.

Ook toen waren er enkele vooruitstrevenden, die wisten, wat de Dordsche vaders gezegd hadden van de kinderen der geloovigen, die in hunne kindsheid sterven, maar dan maakte men de bedenking, dat dan beide de ouders ook ware geloovigen moesten zijn, die renschap konden geven van de hoop, die in hen was. Was dat van beide ouders niet volkomen zeker, of behoorden de ouders zelf nog onder de vreesachtigen, wier genadestaat niet vast stond, dan had de uitspraak der Dordsche vaders toch op hen geen betrekking.

Zelfs Brakel achtten sommigen, op dit punt, veel te ruim.

Hechte men, in die kringen, dan niets aan den doop, hoor ik u vragen. Eigenlijk neen.

Men beschouwde en onderhield den kinderdoop als eene instelling Gods. Men geloofde, dat God bevolen heeft de jonge kinderen te doopen, evenals, onder het Oude Verbond, het gebod der besnijdenis gegeven was. Hoogstens zag men er in eene uitwendige verbondsheiliging, waardoor de gedoopten onder de verplichting kwamen naar de geboden van God te leven, en het recht hadden om te bidden om geloof en bekeering; terwijl bij nalatigheid hierin het oordeel nog zou verzwaaard worden.

Hieruit laat zich, althans voor een groot deel, verklaren de ontstelingen, die de z. g. nieuwe doopsleer heeft veroorzaakt.

Voor u jongeren, die op een haar af weet, wat Gereformeerde beginselen zijn, en door die beginselen uw denken, doen en laten beheerscht, en naar hunne heerschappij streeft in het huisgezin, in de maatschappij, in kerk en staat, is het zeker onaangenaam, telkens te vernemen, dat er nog zooveelen in de Gereformeerde kerken leven en geduld worden, die, naar uwe gedachten, toch eigenlijk niet Gereformeerd zijn, en toonen de Gereformeerde beginselen niet te kennen. Zelfs schijnt dit nog het geval te zijn met velen, misschien met de meesten uwer oudere ambtgenooten, die het criterium nog altijd zoeken in de *geschreven belijdenis*.

Dat deze dingen in nauw verband staan, aan de eene zijde met het sterk aandringen op het vroeger toedienen van den doop der kinderkens, en aan den

anderen kant met het uitstellen aan den doop, soms weken lang, althans tot het tijdstip, waarop de moeder hersteld is en weder ter kerke kan gaan, begrijpt zij lichtelijk.

Voor het toedienen van den doop aan de jonge kinderen is, in Gods Woord, zooals bij de besnijdenis wel het geval was, geen dag of tijd bepaald. Alles moet dus bij deductie, of redeneering en gevolgtrekking, uit het Woord afgeleid worden.

En daarom moest men niet boos worden, als iemand dat aandringen op een vroegen doop Roomsche noemt. Immers de Roomschen hebben ook de gewoonte om den doop spoedig na de geboorte toe te dienen. Ze zijn alleen wat consequenter en daarbij ultra-objectief, het er voor houdende, dat alle ongedoopte kinderen verloren zijn. De Roomsche kerk geeft dan ook elken dat gelegenheid om den kinderdoop te doen plaats hebben; terwijl in de grootste Gereformeerde kerk van ons land, die van Amsterdam, slechts driemaal in de week gelegenheid gegeven wordt aan de ouders, om hun kind ten doop te presenteren.

De menschen, die bij het aandringen op een vroegen doop uitroepen: maar dat is Roomsche, toonen slechts, dat zij alleen op den schijn afgaan en de gronden niet kennen, waarop én de Roomsche én de Gereformeerde kerk, blijkens de historie, den vroegen doop hebben gewild en geëischt, en de betekenis der spreuk niet verstaan: als twee hetzelfde doen, doen zij niet hetzelfde.

Niet door boos te worden en het verschnikkelijk te vinden, dat er zulke menschen in de Gereformeerde kerk zijn, maar door zachtmoedige ondervinding moet men, wat men goed acht, trachten te bevorderen.

En een weinig menschenkennis, toegepast op het leven, is hierbij ook geen overtoelinge weelde.

Wie hoorde daar in vroeger jaren ooit van, dat een kind nauwelijks, of nog niet, vier en twintig uren oud, gedoopt werd?

Ik herinner mij iemand, die zijn kind op den eersten Zondag na de geboorte liet doopen. Dat werd als een curiositeit beschouwd, en men had medelijden met de miskende moeder, die in deze zaak voor nul geacht werd, en alleen goed scheen te zijn om kinderen te baren. Ook herinner ik mij een ouderen ambtgenoot, die den vroegen doop sterk dreef, den vader alleen op het Formulier liet antwoorden, de moeder er voor een doentje bij liet staan, en groote verwarring, rijd en haat in zijne gemeente zag geboren worden.

En dat om iets, waarvoor wij geen stellig gebod des Heeren hebben!

Nu moogt gij, wat mij betreft, dit beschouwen als een bewijs, dat men in die dagen de Gereformeerde beginselen niet voldoende kende; dat men den doop toen meer als eene plechtigheid beschouwde, die men zoo plechtig mogelijk trachtte te maken, en geen goed begrip had van het genadeverbond en het wezen der sacramenten.

Ik voor mij althans wil wel erkennen, dat ik door het onderwijs van de Hoogleraren *Bavinck* en *Kuyper* helderder inzicht in en aard en het wezen der sacramenten verkregen heb. Daardoor zijn mij de gronden voor den vroegen doop der jonge kinderen ook duidelijker geworden. En

Doch ik merk, dat mijn brief te lang wordt, en moet dus hier afbreken.

T.t.
W. H. GISPEN.

Politieke Beschouwingen.

In dezelfde opgewekte stemming als de vorige week kunnen wij ook nu onze beschouwingen over Zuid-Afrika geven. Wees de aanval van Burgers op Brakpan, Oost van Johannesburg, er reeds op, dat zij nog alles behalve ver van Johannesburg verwijderd zijn en daar zelfs de vele blokhuislinieën niets baatten — de Engelschen werden bovendien bedreest, dat het deel van de Wet's commando, dat Noordelijk naar de Vaal ontkomen was, wel eens munt zou kunnen slaan uit Kitchener's concentratie van troepen tegen de Wet in den Vrijstaat. En zoo was het. Een batalion bereden infanterie ging den 12den per spoor van Pretoria Zuid-Oostwaarts van Johannesburg verkenen. Doch het kwam hun duur te staan. Nauw was men van Kliprivier-Station een weinig Oostwaarts naar een boschrij, heuvelachtig terrein gemarcheerd of men zag een boerderij. Fluks omsingelden de Britsche troepen de hoeve en zagen een Boer in alle haast weglipen. Nu, dien eenen Boer durfden zij wel achteraan, en voort ging het in wilde jacht, heuvel op, heuvel af, den Boer achterna. Op een nek gekomen steeg men van het paard, daar nog een kopje te beklimmen was, van waar men zeker den Boer wel zou kunnen raken.

Edoch plotseling brandde van drie zijden een geweldig musketvuur los. De Britten waren in een hinderlaag gevallen. De acht officieren streden wanhopend. Maar twee hunner vielen, 4 werden gewond. In het geheel kwamen er 12 doden en 48 gewonden. De rest werd successievelijk gevangen genomen.

Ook in den omtrek van Standerton ging het den Engelschen slecht. Een troepje veldpolitie wilde ook verkenen; maar bij Tonderhoek gekomen viel het geheel den

Boeren in handen na een scherp gevecht.

Een en ander is een bevestiging van de reeds meer geuite meening, dat de Engelschen slechts daar baas zijn, waar zij zijn, d.w.z. achter de blokhuislinieën, die alle spoorwegen van beide zijden omgeven en de door hen bezette dorpen. Maar komen ze er buiten, op 't land, dan zijn ze geen oogenblik veilig, evenmin als hunne konvooien, die telkens door de Burgers ingepikt worden. Zóó is de toestand in de Transvaal niet alleen maar ook in den Vrijstaat. Daarom anders de Wet, nu men hem uit zijn kring had uitgejaagd, niet daarbuiten, dadelijk opgevangen? Omdat men daar geen baas is! Eerst na een dag of tien krijgt men gelegenheid de Wet's Commando nog eens even aan te vallen; maar zonder succes en haast op dezelfde plaats, waar de vervolging Oostwaarts begon! Zóó is het ook in de Kaapkolonie. En dat niet slechts in 't Noord-Oosten, hoe dikwerf ook schoongeveegd; of in 't Westelijk gedeelte, thans geheel in handen der Burgers, maar ook in 't midden. De verliezenlijst der Engelschen toont de tastbare onwaarheden aan, die de Engelsche berichten des-aangaande debiteeren. Op twee, ja drie plaatsen in de middendistrikten verloren de Engelschen betekenend. En wij weten zeker, dat French, afgezien van enkele verrassingen, in de Kaapkolonie haast nog minder te vertellen heeft dan Kitchener in Transvaal of Vrijstaat.

Het proces van Kritzinger, den dapperen Boerenhoofdman, is aangevangen. Helaas, zal men ook hem, evenals Scheepers, afmaken in strijd met alle oorlogsrecht? O lammetabel Europa, gij moogt wel toezien.

De heeren Wessels en Wolmarans, de Boeren gezanten, zijn op het stoomschip Rotterdam naar Amerika vertrokken, terwijl dr. Muller reeds eenige dagen geleden derwaarts afreisde.

Deze tocht bewijst, dat de berichten over de toenemende sympathie van Amerika voor de Boeren wel enigszins waar zijn.

Den laatsten tijd konden wij herhaaldelijk bewijzen van deze sympathie vernemen. Vooral de democratische harten kloppen warm voor de schoone zaak der Boeren.

Vrijdag hield de afgevaardigde van Kentucky, sir Wheeler, in het Huis van Afgevaardigden een rede, die groote sensatie verwekte en ons veel te hopen geeft.

De redenaar viel in gloeiende taal de houding der Regeering tegenover Engeland aan. Tot 1896, zeide hij, beroemden alle Amerikanen zich op het schitterend isolomet der republiek, maar in de laatste vijf jaren doet de Regeering allerlei voetvalen voor den Staat, die na den slag bij Yorktown niet ophield tegen ons samen te spannen. Waarom zeudt men mooi „opgepoetste lakeien“ naar Engeland om de knieën van Engeland's koning te omvatten, van den koning, die beproefd heeft een coalitie van Europa tegen ons te bewerken? Zoo, ging de redenaar steeds opgewondener voort, „maar als de helft van hetgeen men over lord Pannecote zegt, waar is, moesten wij hem zoo spoedig mogelijk naar zijn land terugzenden.“

Wheeler betreurde het dat Alice Roosevelt naar Engeland gaat en vindt het roosje droevig, dat men zooveel ophof van Prins Heinrich's reis maakt: Amerika moet zijn gasten beleefd maar niet „kruiperig“ ontvangen.

Over den Zuid-Afrikaanschen oorlog sprekende, braudmerkte spr. de tyrannie der Engelschen en beschuldigde Amerika van deelgenoot aan de gruwelen, omdat het de verschepping van oorlogsmateriaal toestaat. De democraten juichten den redenaar warm toe.

Intusschen, men vergis zich niet. N. Amerika zal niet gemakkelijk veranderen van politieke richting.

NOORDTJII.

AMERSFOORT A, 17 Febr. 1902. In den avond van Donderdag 13 Febr. j.l. bracht de gemeente eene aangename ure door in haar kerkgebouw. Voor 't eerst werd in gebruik genomen het nieuwe orgel, haar door een harer lidmaten ten geschenke gegeven, uit de fabriek van Sauer te Frankfurt a/d Oder, door tusschenkomst van haren organist, den heer R. van den Burg, orgelhandelaar alhier. De schoone klanken van het naar de nieuwste eischen vervaardigde instrument werden met stichting en dank aan den Heere gehoord. De leeraar sprak naar aanleiding van Ps. 150: 46 over „de plaats van het orgel in onzen openbaren eeredienst.“

De kerkeraad gevoelt zich gedrongen ook te dezer plaatse den milden gever, die onbekend wenscht te blijven, nogmaals zijn hartelijken dank te brengen voor zijn kostbaar geschenk. Moge ook dit voorbeeld in de kerken navolging vinden, en de Heere hem en der gemeente zijnen zegen bij den voortduur schenken.

Namens den Kerkeraad,
Ds. A. M. DONNER, Praeses.
W. RUITENBERG, Scriba.

„EUDOKIA.“

Volgens het Elfde Jaarverslag van dit „Gesticht voor Lijders aan langdurige ziekten“, der Diaconie van de Ger. kerk te Rotterdam B., Blommerdijkweg 209 — gaat deze inrichting steeds vooruit. Vooral was de Chirurgische Afdeling betreft. Toch tracht men allereerst een huis der barmhartigheid, dien dienste van chronische patiënten ervan te maken, onder de Directrice Mej. M. E. van Hoylema.

De lessen in de verpleging gingen van 1900 1901 geregeld voort, en de hulpmiddelen werden uitgebreid. Vermeerdering van het aantal zusters, dat nu 30 is, door meisjes van besliste beginselen, is nog zeer noodig.

De verpleegden der Chronische Afdeling waren 122 in aantal; waarvan 49 leden van de Geref. kerken, 66 Ned Hervormd, 3 Lutherisch, 2 Joden, 1 Remonstrant en 1 Mormoon waren.

28 overleden er; 25 verlieten geheel of gedeeltelijk hersteld de stichting. 30 Juni

1901 bedroeg dit getal nog 18 mannen en 51 vrouwen.

In de Chirurgische Afdeling werden 377 patiënten verpleegd.

Van de 147 groote operaties en 33 kleinere overleden slechts 13 patiënten.

Het werk van binnen was zoo druk, dat slechts enkele zusters verpleging buitenshuis konden waarnemen.

De heer A. Voorzaat, die voor de inrichting uitgaat, verzamelde meer contribuanten en begunstigers.

In 41 kerken of scholen mocht hij voor de zaak spreken.

De exploitatie bedroeg aan uitgaven f 49765,90^a en de inkomsten kwamen f 1959,11 te kort.

Het Bestuur beveelt zich aan voor den voortdurenden steun door contributies, giften, bussen en collecten.

Daar deze inrichting steeds meer ook aan patiënten van buiten Rotterdam hulpe biedt, en als Gereformeerde stichting zeker de voorkeur heeft, zal haar roepstem wel niet vergeefsch zijn.

Dr. W. B. van Staveren is de geneesheer, Ds. P. A. E. Sillevius Smitt en Oudl. J. W. Verhaar als de Kerkerads-commissie en uit de Diaconen o.a. de heer I. Wirtz le Praeses, A. ter Weeme le Scriba, A. E. van Es le Pennmr. en C. H. Vermoelen Boekhouder.

Scheurkalenders in de Kazerne

Door H. Kremer, huisvader in het Tehuis voor Militairen te Amersfoort: „Van de dankbare soldaten voor de Scheurkalenders“ f 2,00.

Omdat dit de eerste bijdrage is, die we dit jaar ontvangen, is zij ons dubbel welkom, weshalve wij onzen hartelijken dank er voor betuigen.

Gaan zoo de militairen ons voor, laten wij burgers hun goede voorbeeld dan volgen, en „Filippus“ in staat stellen om blijmoedig aan het heil van land- en zeemacht te kunnen arbeiden.

E. KROPVELD.

Rijswijk, 17 Febr. 1902.

Voor den Zuid-Oosthoek van Friesland.

In hartelijken dank ontvangen: Door H. de Groot gev. in de coll. in de Geref. kerk te Gaast en Terwolde bij Workum f 2,50; door J. Schotsman, Penningm. van Patrimonium te Burum, gec. op het jaarfeest f 3,—.

Dan werd mij een *Herant* gezonden, met de vraag, of die ook dienst kon doen in den Z.-O.-h.? Wel zeker, geachte vrager, alle degelijke lectuur is welkom, is het niet voor den een, dan is het voor den ander goed. Zond zoo iets ons gerust s.v.p. Och, neem het ons niet kwalijk, als wij ook wat vragen voor armenbedeling. Het wordt nu bij velen werkelijk een groote nood. Als men het liever wil, kan men het ook wel zenden aan Ds. G. Noordhoff predikant te Lippenhuizen.

Oranjenoud, Uw dankbare Broeder,
Heerenveen, J. WOUDE,
17 Febr. 1902. Corr. van Jackin.

Buitenlandsche Kerken.

Oostenrijk. De beweging „Los van Rome.“ — Het blijkt meer en meer, dat de beweging in Oostenrijk, die bekend is onder den naam „Los van Rome“, niet, zooals men in den beginne vreesde, in de politiek zou uitloopen en alzoo als godsdienstige beweging zou doodloopen. In 1901 zijn 36 nieuwe stations opgericht, van welke in Bohemen 22, waar geregeld het Woord Gods verkondigd wordt. In de verschillende Kroonlanden is op 40 plaatsen voor de eerste maal na de Tegenreformatie in het begin der 17e eeuw godsdienst-oefening gehouden naar Protestantischen ritus. In het vorige jaar zijn er ruim 6000 van de Roomsche tot de Protestantische kerk overgegaan, ongeveer 1500 meer dan in 1900; dit bewijst, dat de beweging, zooals van Roomsche zijde beweerd is, niet verzwakt, maar veeleer in kracht toeneemt. Sedert het begin van deze beweging hebben zich 19.000 van de Roomsche kerk afgescheiden en zich bij de Protestantische gevoegd.

De Roomschen doen het voorkomen, dat de beweging niet veel te betekenen heeft en wel spoedig tot staan zal komen. Letten wij echter op de wijze, waarop zij haar bestrijden, dan moeten wij zeggen, dat zij hun eigen woorden niet gelooven. De waarschuwingen der pastoors om toch niet naar de ketters te luisteren en de zaligmakende kerk te verlaten, baten niet, omdat de behoefte aan de waarheid bij velen ontwaakt en die behoefte in de Roomsche kerk niet bevredigd wordt.

Omdat die waarschuwingen niet baten, nemen zij de toevlucht tot leugen en laster. Men beschuldigt de Protestanten van omkoperij, zoodat zij de menschen met geld bewegen tot de Protestantische kerk over te gaan. Zoolang die beschuldigingen in algemeene termen uitgesproken en in de bladen geschreven werden, namen de Protestanten van dien laster weinig notitie, maar toen onlangs in het ultraklerikale blad „Het Volk“, dat in betrekking staat met het domkapittel te Leitmeritz, een concreet geval medegedeeld werd en drie met name genoemde predikanten beschuldigd werden, iemand met geld omgekocht te hebben, werd een aanklacht bij den rechter ingediend.

Uit de behandeling van deze zaak bleek, dat een pastoor iemand, die als dronkaard bekend staat, aangesproken had, om tot de Roomsche kerk terug te keeren. Deze had gezegd, dat hij dit doende de vijf gulden moest teruggeven, die hij van den predikant bij zijn overgang naar de Protestantische kerk ontvangen had. Voor de rechtbank wist die man niet te zeggen, of hij Roomsche of Protestant was; hij herriep zijn gezegde en verontschuldigde zich met de bewering, dat hij dit in dronkenschap gezegd moet hebben.

Bewezen was opnieuw, dat de Roomschen alles gebruiken, om de Protestanten te belas-

teren. Niet alleen in de pers, maar ook in den Rijksraad worden de Protestanten beleedigd. Dit heeft de Protestantische kerk van Stiermarken gedrongen een openlijk protest hiertegen te doen hooren.

Het stuk is ondertekend namens al de Evangelische gemeenten in Stiermarken en luidt aldus:

„De afgevaardigde van den Rijksraad Prins Liechtenstein heeft onlangs schandelijke lastertalen tegen de Evangelische gemeenten in ons vaderland gesproken. Uitgenoodigd om als man van eer, de leugenachtige beweringen of te bewijzen of te herroepen, heeft hij tot op dit oogenblik gezwegen. Evenzoo heeft de Stiermarksche afgevaardigde Baron Morsey in de Rijksraadszitting van 25 November 1901 onze geliefde Evangelische kerk, onze Evangelische belijdenis en de Evangelische predikanten beschimpd. Beide heeren hebben daarenboven de leden van de Evangelische kerk in Oostenrijk trachten voor te stellen als vijanden van het vaderland. In hoever de genoemde heeren deze wijze van strijdvoeren met hun persoonlijk begrip van eer kunnen vereenigen, laten wij aan hen over. Wij hebben voor hunne eer niet te waken, maar willen bewakers van onze eigene eer zijn.

„Daarom protesteeren wij, Evangelische gemeenten van Stiermarken, tegen deze grove beleedigingen. De eer der Evangelische kerk is ten allen tijde ongerept geweest. De trouw harer leden als onderdanen heeft, vooral in de Alpenlanden, zelfs in de zware tijden, toen hun vorsten hun vervolgers waren, niet gewankeld. Zelfs kon zij vanwege hun voorbeeldelooze gehoorzaamheid als onderdanen, waartoe de Evangelische kerk zich ten allen tijde door Gods Woord gebonden gevoelt, door de Tegenreformatie niet overwonnen worden. Daarom zal ook deze nieuwe veldtocht der lastertalen zonder gevolg blijven. Onze troost is, dat onze Heiland ook gesmaad is, dat wij een rein geweten hebben en dat onze Keizer zijne welwillendheid heeft uitgesproken, toen hij op den denkdag der Reformatie 31 October 1901 de vertegenwoordigers der Evangelische kerk van Oostenrijk ontving met deze woorden: „Ik ben overtuigd van de vaderlandsliefde en van het patriotisme van hen, die tot de Evangelische kerk behooren en weet, dat ik mij ook in de toekomst op uwe trouw verlaten kan en dat de Evangelische predikanten in dezen geest werken.“

De predikant Eckard, die in „de Grüzer Kerkbode“ deze verklaring mededeelt, voegt er bij, dat de Protestanten noch in de pers noch op den kansel over de misstanden in de Roomsche kerk schrijven of spreken. Zij laten zich door de schandelijke lastertalen niet tot een onwaardige polemiek verleiden. Toch worden die misstanden der Roomsche kerk genoeg in 't licht gesteld, maar dit doen de couranten en de woordvoerders der politieke partijen. De scherpste critiek tegen de Roomsche kerk hoort men juist van leden der kerk.

„Dat de gemeenten in Stiermarken naar waarheid van de welwillendheid des Keizers spreken, blijkt uit hetgeen een Weener dagblad mededeelt.

De Kardinaal Aartsbisschop Gruscha heeft onlangs een schrijven aan den Keizer gezonden, waarin hij zich over de lauwe houding der Oostenrijksche Regeering tegenover de „Los van Rome“ beweging beklagt, en de toenemende vervreemding van goed geloovige Roomschen van de moederkerk schildert, terwijl hij tegelijk de vrees uitspreekt, dat bij deze groote verdraagzaamheid een bedroevend grootte schade voor het aanzien der kerk in Oostenrijk onvermijdelijk is. Aan het slot roept hij de hulp des Keizers in met het oog op „het groote dreigende gevaar.“

De Keizer heeft, zooals in de hooge Vatiikaanse kringen verzekerd wordt, het stuk van den Aartsbisschop minzaam aangenomen, maar uitdrukkelijk verklaard, dat hij de tegenwoordige houding van het Ministerie als geheel correct beschouwt. Het standpunt overeenkomstig de wet ingenomen, zoo had de Keizer gezegd, mocht niet verlaten worden, en slechts daar, waar openbare schending der wet in de beweging te voorschijn trad, was het roeping der Regeering tusschenbeide te komen. Dit is tot hertoe ook altijd geschied, zoodat eene verandering in de tot hertoe gevolgde tactiek onmogelijk is.

Dit antwoord eert den Keizer.

Mocht deze beweging meer tot een geestelijken zegen worden voor het Oostenrijksche volk

SCHOLTEN.

Den 27 Juni vierde A. Jackson, de voorzitter van 't Bijbel- en Traktatgenootschap op Haiti, te midden zijner ouders, vrienden en medewerkers zijn 50sten verjaardag, en den 15 Augustus vierde het Genootschap zelf zijn jaardag. De betekenis van een en ander is de groote invloed, dien deze vereeniging in deze Negerrepubliek heeft. De president der Republiek, de heer Sam, liet zich op dit feest vertegenwoordigen door twee officieren van zijn huis; terwijl het muziekkorps van het gouvernement het feest opluisterde.

De Zending in Kabylië werd in 't najaar zeer bezocht door de Sahara-koorts. Vooral te Moknea, zoodat de zendeling en zijn familie, zelf aangetast zijnde, de zieken en stervenden niet konden bezoeken of helpen.

In October 1.1. werd te Nancy de tweede Algemeene vergadering gehouden door de „Vereeniging van Fransche predikanten tot onderling steun“ onder voorzitterschap van Frank Puaux. Zij heeft thans 500 predikanten als actieve leden in 22 hulpvereenigingen, en 160 begunstigers. Het lidmaatschap bedraagt 5 francs; hiermede en met giften wordt de kas gestijfd, die nu 40000 frs. bedraagt. Men hoopt dezen steun later zelfs tot allerlei, ook geneeskundige, hulp uit te strekken. Om nog meer leden te krijgen heeft men het intreegeld tijdelijk d. i. voor een paar jaar opgeheven. Het hoofdbestuur is gevestigd te Lyon uit de predikanten

Puyroche, L. Monod en Causse. — Daar is dus ook al niet te over en dat met staats-subsidie! De kerk en de gemeenten zelve moesten zorgen, dat die zorgen van haar dienaren afgenomen werden.

De Roomsche Bisschoppen in Zwitserland hebben aan hunne leken een grooten Herderlijken Brief geschreven, om hen door gemoeidelijke en zakelijke beweeggronden ertoe te brengen, dat zij de goede pers gebruiken en steunen tot heil van kerk, ziel en lichaam.

Door de bemoeienissen van den heer Viénot, algemeen raadshier en vice-president van den opperraad der Protestantische kerken der Tahiti-eilanden, is het eiland van den Tubuai-archipel, Rimatra, in September 1.1. aan Frankrijk gehecht. Dit is met den arbeid der Fransche Protestantische missionarissen begonnen, zoodat de inwoners eerst het protectoraat, vervolgens de annexatie aan Frankrijk gevraagd hebben, volgens de „Océanie française.“ In die eilanden-wereld is dus door deze feiten het gezegde gelogenstraft: „Wie zegt Protestantisch, zegt ook Engelsch!“; want er zijn ook andere natien, die daarin voorgaan; al willen andere Anglomane imperialisten dit niet toestemmen.

Na de inwijding der Hervormde kapel te Nizza, onlangs, zeide een der Roomsche dames bij het uitgaan der kerk: „Ik zou hier niet dikwijls moeten komen weet ge; want dan werd ik ten slotte ook Protestante!“

In November 1.1. stierf Mevr. Elisabeth Hanbury op 108-jarigen ouderdom. Zij behoorde, als men weet, tot de Kwakers. Haar gansche leven wijdde zij aan filantropische en godsdienstige werkzaamheden. Vooral bezocht zij de gevangenen; een arbeid, waartoe zij gebracht werd door haar vriendin El. Fry. Tot op haar honderdste jaar bleef haar gezicht goed — en tot hare laatste dagen kleeftte zij zich alleen en ging zonder steun in haar salon.

Ingezonden.

ALTIJD DEZELFDE.

Voor eenige dagen stond ik te New-York op de begraafplaats bij de Drieënheden-kerk. Daar las ik op een gedenksteen dit opschrift:

„Gewijd aan de nagedachtenis van die dappere en goede mannen, die stierven, terwijl zij gevangen waren in deze stad wegens hunne toewijding aan de zaak der Onafhankelijkheid van Amerika.“

In de kapel van St. Paulus in dezelfde stad las ik op een steen:

„Hier rust Vrouwe Elizabeth Franklin, echtgenoot van Willem Franklin, door den nood der tijden gedwongen te scheiden van den man, dien zij liefhad. Zij bezweek onder de op haar gestapelde ellenden en verliet dit leven den 28 Juli 1778.“

Hier vond ik bevestigd, wat trouwens algemeen bekend is, dat de bende, die thans in Engeland heerscht, van denzelfden geest is bezield, die ook tijdens den Amerikaanschen Vrijheidsoorlog in de Jingo's woede; — dat de gruwelen, in Afrika door de Engelschen gepleegd, eene herhaling op groote schaal zijn van wat zij in de 18de eeuw in Amerika durfden te bestaan. Zij zijn dezelfde natie gebleven.

Zal ook de uitkomst der worsteling onzer dagen dezelfde zijn als die van den strijd der Amerikanen? We hebben reden om het te hopen en te verwachten. God is toch ook nog dezelfde. Wat David betuigde in Ps. 37: 9—15, blijft eeuwig waar.

Lijders en strijders in en buiten Afrika, en die met hen lijdt, houdt moed. Blijft biddend hopen. De Heere zal voorzien!

T. PILON.

Amsterdam, Leliegracht 64,
6 Februari 1902.

MILITAIR TEHUIS TE DORDT.

Hooggeachte Redacteur!

Vergun mij s. v. p. een enkel regeltje met het oog op het in dienst gaan van onze Ger. jongelingen.

Het ware wel te wenschen, dat zulks overbodig was, doch helaas, de treurige ervaring (ik schrijf alleen, wat Dordt betreft) leert ons en heeft ons geleerd, dat zulks hoog noodig is. Men zou toch immers mogen verwachten, dat in de eerste plaats onze eigen jongelingen een trouw gebruik zouden maken van het Militair Tehuis, ja, dat ze een zoutend zout zouden zijn in hun omgeving; en toch worden we daarin teleurgesteld. Het lust mij niet namen te noemen, laat het genoeg zijn te weten, met bewijzen te kunnen staven, wat ik schreef.

Laat ik liever één der oorzaken mogen opnoemen, en tevens een welgemeenden goeden raad mogen geven. Ik geloof, dat vele onze Ger. jongelingen met goede bedoelingen en voornemens de kazerne binnentreden; doch nauwelijks in de omgeving, waarin ze nu zijn, verkeerende, besterft het eerste woord op hunne lippen. Hun voornemen was bijv., als ze daar voor het eerst zullen eten, volgens plicht en gewoonte hunne handen te wassen en te bidden. Maar o! die eerste keer, om dat te doen, ze gaan redeneeren met zichzelf, en resultaat is, ze kunnen dat wel doen, zonder dat iemand het ziet, als God het maar ziet, en in den grond der zaak durven ze niet, ze schamen zich voor hun mede-jongelingen, die wel den moed hebben, zelfs hard op te bidden, al is dat dan ook het vreeselijk gebod van een vloeker. Meer voorbeelden zou ik kunnen noemen, maar genoeg; laat ik nu liever een goeden raad mogen geven, hij is deze.

Geliefde jongelingen, verlaat u niet op uwe goede voornemens, want ge komt er verkeerdt mede uit, maar belijdt op de knieën uwe onbekwaamheid, en laat uwe begeerte en behoefte zijn u te verlaten op Hem, die gezegd heeft: „Mijne kracht wordt in zwakheid volbract.“ Moet ik dan enkel bidden, zult ge zeggen; wel neen! dat is weer een

